

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

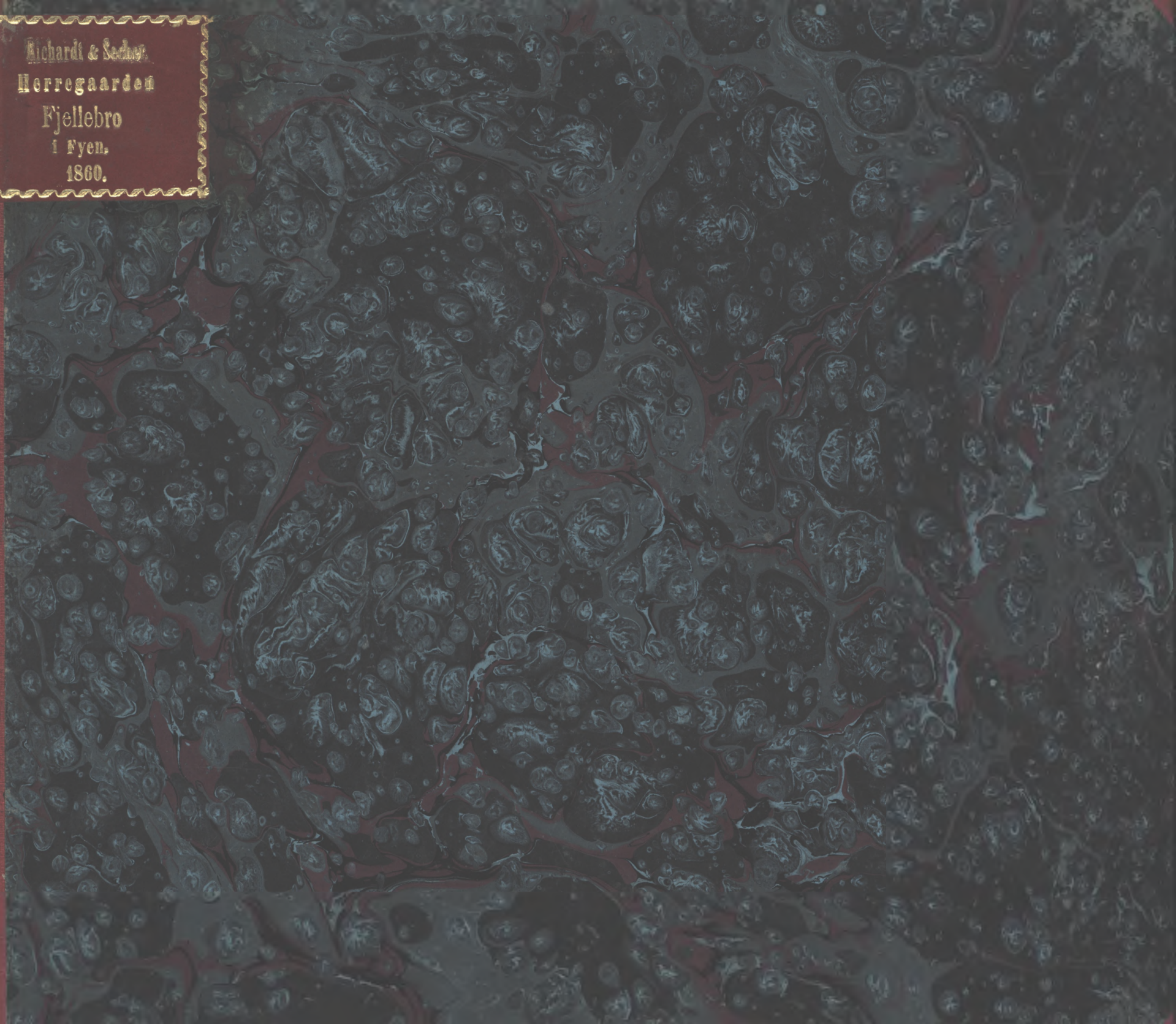
Richardt & Secher.

Herregaarden

Fjellebro

i Fyen.

1860.

F. Richardt del. Nordahl. Grove lith.

C.A. Ritzel's Forlag

L.W. Tegner & Kittenдорff's hth. Inst.

FJELLEBRØ

i Fyn.

FJELLEBRO

i Fyn.

Omtrent 2½ Mil nord nordvest for Svendborg og 2½ Mil nordøst for Faaborg ligger i Svendborg Amt, Salling Herred og Herringe Sogn, Herregaarden Fjellebro, der horer til Danmarks gamle Sædegaarde. Dens Historie er nogenlunde bekendt fra Midten af det 15de Hundrebaar.

Bed et Mageskifte imod noget andet Gods blev næmlig 1462 Oluf Bonde Ejer af Fjellebro. Tre Aar derefter fik han paa Salling Herredsting et Tingsvidne af otte Dannemænd i Bantinge, Gæpe og Gunnerstorp, at de Jamme Dag horte to Sognevidner, som hin havde med sig af Herringe og Gæpe Sogne, paa Tro og Helgens Ed vidne, at Humleborg paa Herringe Mark havde været et frit Enemærke til Fjellebro indtil for henimod tre Aar siden, da Oluf Bonde fik Gaarden. Dette Tingsvidne blev udstedt af Herredsfogeden tillige med Johan Schinkel, Knud Joakimsen (Reventlov) paa Søbo samt nogle Bønder. I Aaret 1480 var Johan Schinkel og 1481 Otte Schinkel til Egeskov Ejer af Fjellebro. De havde begge Strid med Klavs Bryske til Logismose, som gjorde Krav paa en Del af Gaardens Jorder. Johan Schinkel fik i August 1480 et Tingsvidne, at han som en Dannemand og med ti Riddermandsmænd og to jordegne Bønder havde godtgjort sin Ret til de omtvistede Marker. Aaret efter fik Otte Schinkel et Tingsvidne om, at han havde

tiltalt Jes Persen i Bjærte og Simon Byle m. fl., fordi de havde vidnet, at den Jord paa Herringe Mark, som laa imellem Bive Gab og Billesø Bro, senden for Bejen skulde være pantsat til Herringe Kirke for et hvidt Hørs og en halv Væst Rug. I Aaret 1489 fik Fru Kirsten Schinkel, Enke efter Jøp Bil (Bild?), Stadfæstelseskort udstedt af Kongens Rettekring paa Fjellebro med alt Lilliggende, som hendes Fader Johan Schinkel havde gjort Paa-stand paa. Fire Aar senere var Klavs Olsen Tegemad, hvis Baaben er en Hjalme med 2 Bessehorn, Ejer af Fjellebro. Han fik i April 1493 et Herredsvidne af otte Dannemænd om, at tolv andre Mænd, efter at have været paa det omtvistede Sted, set og skuet, nu vidnede, at Otte Schinkel i Egeskov havde ladet indgrave noget af Stiftets Ejendomsjord, som horte til Bjærte Grund, hvilket hans Fader aldrig havde gjort Krav paa. Klavs Olsen og tolv af Herringe Sognemænd gjorde 1495 paa sin Kirkes Begne Lavhøvd paa Herringe Kirkeskov, og de bade sig „Gud saaledes hjælpe, at ingen havde Lod eller Del i den Jord og Skov uden Gud og Herringe Kirke“; Hr. Markvard Rønnow, Maje Billes og hendes ældste Søn og deres Medarvinge vare da indstævnedes til at mode med sine Modbeviser. I øvrigt blev Ejendomsretten til en Del af Gaardens Lilliggende oftere gjort Klavs Olsen

FJELLEBRØ

i Fyn.

stridig; thi han maatte hyppig paa Ting godtgjøre sin Adkomst dertil. Saaledes havde han 1523 Tvist med Bønderne i Snarup (i Krarup Sogn) om Bønkels Mose og Eng samt den Jord i Frette Mark, som hans to Tjenere i Bjærte brugte til sine Gaarde. Da han Aaret efter gjorde sin Lavhævd derpaa, kom Snarup Bønder med Kong Christiern den andens Brev om, at otte Sandemænd skulde gjøre Markeskjel imellem dem. Til at domme i denne Sag valgte Frederik den første Biskop Jens Andersen og nogle Adelsmænd. Biskoppen paalagde da i Slutningen af September Sognepræsten i Herringe Hr. Iver, at han ufortøvet og under Tab af sit Embede skulde fare til Snarup Bønder og indstævne dem til at møde for Boldgiftsmændene et Par Dage senere. Aar 1526 fik Klavs Olsen af Biskoppen og Odense Kapittel 3 Gaarde i Bjærte. Endnu i Aaret 1530 tilkjendte han sig paa Tinget Ret til Fjellebro med alt hvad dertil hørte, hvoriblandt det før omtalte Humleborg Enemærke; derimod svor han intet om den Mark, der tilhørte Fru Else Pedersdatter Thott til Løjtved, Enke efter Hr. Thomas Nielsen Lange.

Samtidig med Klavs Olsen har Fjellebro imidlertid haft Ejere af den Et Munk, hvis Baaben var en Bjørnefod. Den første Ejere af denne Et var Mikkel Munk, hvis Hustru var Fru Karen Lavridsdatter. Hans Søn Ebbe Mikkelsen Munk, der ogsaa ejede Fjellebro, var i nogen Tid Hovedsmand paa Barberg Slot i Halland. Han var gift med Fru Else Linhus, Datter af Morten Linhus til Julstov og Fru Berete Trolle. Deres Søn Ebbe Munk arvede ved Faderens Død hans Del af Fjellebro, af hvilken Gaard han siden blev Eneejer. Ham tilhørte Fjellebro i Aaret 1534, og da stillede han 2 Heste til den udvalgte Konges Tjeneste; 1539 skulde han atter stille 2 Heste med Glavind. Aaret i Forvejen blev han af Fru Else og Ejler Rønnow stævnet til at møde i Odense, fordi han med Urette imod Kong Frederiks Dom havde frataget dem nogen Jord, Skov og Eng paa Herringe Mark. S. A. fik han et Vidne paa Salling Herredsting angaaende sin Græsningsret i Ege- og Bøgeskoven paa Herringe og Bjærte Grund. I Aaret 1559 fik Per Staffensen i Horne paa hans Begne et Tingebidne

af Baag Herredsting om en Indstening, som tolv jordegne Bønder efter hans Dnske havde foretaget i Bering i Varlose Sogn. Ebbe Munk synes ikke at have haft nogen Forlening, men at have levet i Stilhed paa sin fæderne Gaard. Hans Hustru var Fru Kirsten Biffert, Datter af Lønne Biffert til Brolykke og Fru Kirsten Reventlov af Sobø. Han døde i August 1560 og hans Enke 1563.

Fjellebros næste Ejere var deres Søn, der ogsaa hed Ebbe Munk. Han blev født i August 1551 og fik indtil sin Faders Død Underviisning i Hjemmet, hvorpaa den siden saa navnlundige Frans Brokkenhus til Brangstrup tog ham til sig og lod ham undervise med sin Søn Lavrids. Da den unge Ebbe Munk ogsaa var bleven moderløs, tog hans Morbroder Korfits Biffert hans Gaard og Gods under sit Værgemaal, og nu maatte Søster sønnen forlade Brangstrup. Med sin Morbroder fulgte han trods sin unge Alder i den paa samme Tid udbrudte nordiske Syvaarskrig. Efter selv at have overtaget sin Arv drog han 1574 udenlands og tjente 3 Aar som Hoffinde hos Kurprins August af Sagen. Siden boede han paa Fjellebro indtil 1587, da han blev Hoffinde hos Frederik den anden. Ved dennes Død gik han over i den unge Konges Tjeneste, blev 1591 Hoffjerk og fik da et norsk Len, Frolands Skibsrede, hvilket han havde indtil 1597. I Statens Værende var han tillige med Henrik Hammel i Aaret 1596 i England. Strax efter Christian den fjerdes Kroning blev han Embedsmand paa Andvordstov Slot og fik siden tillige Søbygaard og Korsør Slot i Forlening. Han var allerede en temmelig gammel Mand, da han i Aaret 1604 ægtede den unge Jomfru Sidsel Høg, Datter af Stygge Høg til Bang og Fru Anne Ulfskand. Deres Ægteskab var barnløst. Som Lensmand fik han 1605 Besaling til at fængsle og sende til Kjøbenhavn Studenten Lavrids Pedersen, der skulde være Jesuit og ved et Konvent af Provster og menige Præster havde vist en faad Adfærd. Under Herredagen i Slagelse i Maj 1619 fik Ebbe Munk et Anfald af Rørelse og var fra den Tid af saa svag, at han Aaret efter fratraadte sine Len. I Juli 1622 forlod han denne Verden. I Lig-

FJELLEBRØ

i Fyn.

prædikenen faar han det hæderlige Skudsmaal, at han var „flog og forstandig i at søge og udføre Retten; imod Gejstligheden mild og rundhaandet; i Kjøbmandskab og i andre Forhold oprigtig og redelig; imod sine undergivne i Lenet forsynlig og snild til Lov og Retvisshed at holde ved Lige, og det som uret og syndigt var at afflasse saa meget som muligt; imod sine Folk og daglige Tjenere meget from og rund med Lon og Klæder samt med andet ærligt Ophold og Befordring; imod fattige gavmild, baade ved Andvordskov, hvor han 24 Aar holdt Hus, og ved sin Gaard Fjellebro“. I Aaret 1619 gav han saaledes en Sum af 1,000 Rigsdaler, der skulde udsættes hos paalidelige Folk, og Renten 60 Rdlr. uddeles af Fjellebro's Gjere til sex fattige, til hvilke han ogsaa lod bygge et Hospital i Herringe med 3 Stuer. Til sin Sogneskirke gav han Landgilden af en god Gaard i Bester-Hæfinge, som aarlig skulde 1/2 Pd. Rug, 1/2 Pd. Byg, 1 Otting Smør, 2 Daler i Steden for 1/2 Bolgalt, 2 f. Erridspenge, 1 Gaas, 2 Høns og 1 Foderøge. Kirkeværgerne skulde oppebære denne Landgilde og anvende den til Gavn for Kirken og for det Kapel, Ebbe Munk havde opført til sin og sin Hustrus Begravelse. Herligheden over denne Gaard skulde altid blive ved Fjellebro. Han blev dog ikke begravet i sin Sogneskirke, men i St. Knuds Kirke i Odense, hvor der findes et Mindesmærke over ham. Som Herremand var Ebbe Munk virksom for at samle sit Bøndergods. Saaledes mageskiftede han 1578 med Kongen, hvorved denne fik 7 Gaarde og 1 Bol i Hads Herred og 1 Gaard i Sønderlyng Herred. Til Gjengæld for dette jyske Gods fik Ebbe Munk Herligheden i 3 jordegne Bøndergaarde i Herringe By og i en Gaard i Bjærte By i Herringe Sogn, i Pilegaarden samt i en Gaard i Rudme i samme Sogn og i adskillige andre jordegne Gaarde i Salling Herred samt 3 af Kronens Fæstegaarde i Espe Sogn og By og 3 Fæstegaarde i Gæstlev Sogn. Med en Gaardmand i Nybolle (i Hillerslev Sogn) havde han 1584 en Retsdag for Kongens Rettefærdighed, efterdi Bønden havde brugt al den Jord, der hørte til hans Fæstegaard, uden at være bleven enig med ham om, hvad der skulde ydes af den Part, Ebbe Munk ved Kjøb og Pant havde faaet i Gaarden med dens Tilliggende. Med

Eril Bille til Kærsgaard havde Ebbe Munk nogen Strid om Jagten paa Bogde Mark og lod i den Anledning Aar 1598 en kongelig Stævning udtage imod Landsdommeren i Fyn Gabriel Knudsen Akeleje til Rørskov for en af denne fældet Dom.

Ebbe Munk var den sidste af sin St, som ejede Fjellebro. Denne Gaard tilhørte i mange Aar hans Enke Fru Sidsel Høg, som 1625 ved et Mageskifte fik Del i en Gaard i Espe Sogn og By. Hun folgte dog 1633 Halvdelen af Fjellebro til Rigsraaden Hr. Jørgen Brahe til Hvedholm, der var gift med Fru Anne Gyldenstjerne; den anden Halvdel tilhørte hende endnu i Aaret 1655. Ikke længe efter blev Hr. Jørgen Brahe Eneejer af Gaarden, der ved hans Død 1661 tilfaldt Sønnen Overste Sten Brahe, hvis Hustru var Fru Sofie Rosenkrands, Datter af den lærde Holger Rosenkrands til Rosenholm og Fru Sofie Brahe. Efter ham ejede Kort Henrik Mercher, Kjøbmand i Kjøbenhavn, Fjellebro; hans Hustru var Magdalene Rhode, og dem tilhørte Gaarden 1669. Dette Aar derefter blev Peder Lugsdorph dens Ejer. Han var født 1650 og en Søn af den som Forstander for Herlufsholm fortjente Bolle Lugsdorph, blev adlet 1679 og var i nogle Aar Biscelandsdommer over Laaland og Falster. Dette Embede beklædte han 1683, da han henvendte sig til Kongen angaaende Hospitalet i Hverringe, hvilket Ebbe Munk havde ladet opføre, men til hvis Vedligeholdelse dog ingen Sum var bleven udsat; derfor var det nu aldeles forfaldet og maatte paa ny opføres. Kongen paalagde derfor Jørgen Kaas, Otte Riisbriich og Mester Ludvig Stud at tage sig af denne Sag og indstævne de Gjere af Fjellebro og deres Arvinge, som efter Fru Sidsel Høgs dødelige Afgang havde haft at raade over dette Hospital, for sig, og naar de havde efterset deres Regnskaber, skulde de domme i Sagen. Aar 1693 gave Peder Lugsdorph og hans Hustru 200 Rdlr., af hvis Renter endnu en fattig skulde underholdes i Hospitalet; det kunde de, heder det i Stiftelsesbrevet, nok have Lov til, da de havde anvendt nogle Hundrede Rigsdaler til at opføre Hospitalet af Grundmur. Peder Lugsdorph blev siden Landsdommer i Fyn, hvilket

FJELLEBRO

i Fyn.

Embede han havde 1686; han havde da Rancelliraads Littel og blev noget senere Justitsraad, men fik 1690 Afsked, ikke uden Mistanke om at have ladet sig bestikke, hvilket iøvrigt var noget højt almindeligt med den Tids Embedsmænd. Han døde 1702, hvorpaa Gaarden i nogle Aar tilhørte hans Enke Fru Anne Margrete Helverskov, der var født 1651 og blev adlet 1688. Paa egne og alle sine Børns Vegne fik hun 1709 kongelig Tilladelse til at sælge denne sin Hovedgaard med Bøndergods og Tiender, hvormed de henses i Fællesskab. For Børnene skulde Pengene anbringes paa Rente imod nøjagtig Forsikring. Hun døde 1713, efter Aaret i Forvejen at have solgt Fjellebro til Generalmajor og Kammerherre Philip Ditlev Trampe, der 1743 blev dansk Greve. Men den Gang havde han ikke længer Fjellebro, som han 1738 solgte til Statsraad, senere Konferentsraad Frederik Christian Ludvig v. Penz til Skovsgaard. Han var gift med Fru Anne Margrete v. Holsten, Datter af Oberste Godske Ditlev v. Holsten og Fru Elisabeth Sofie v. Knuth. De døde begge 1770, og Aaret efter blev Sønnen Kammerjunker Ditlev v. Penz til Rangsavgave, senere Gehejmekonferentsraad, Stiftamtmand og Stk. af Dbr., der var gift med Allegaard Rodsteen Sehested, ved

offentligt Salg Gaardens Ejer, og han havde den indtil henimod Slutningen af forrige Hundrebaar.

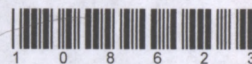
Derpaa kom Fjellebro i den Kts Besiddelse, som Gaarden endnu tilhører. Kammerherre Grev Frederik Christian Hold fik først ved Bevilling af 6te Februar 1801 Fjellebro sat i Steden for det ham da tilhørende Baroni Vintersborg paa Laaland og endelig ved en ny Bevilling af 28de August 1818 oprettet til et Stamhus for Slægten Hold-Winterfeldt. Hans Ægtefælle med Christiane Wind var barnløs, hvorpaa hans Brodersøn, den nuværende Besidder Kammerherre Grev G. C. Hold-Winterfeldt, der tillige ejer Herregaarden Rosendal i Præsto Amt, arvede Fjellebro.

Den anseelige toetages grundmurede Hovedbygning er opført 1622 af Ebbe Munk, men noget ombygget og forskjønned af Generalmajor Trampe i Aaret 1728. Gaarden havde tidligere et Kapel, i hvilket der fra 1712 i en lang Arrække blev holdt Gudstjeneste.

Hovedgaardens Ager og Engs Hartkorn er 61 Tdr. 4 Skpr., Skovsklyden 14 Tdr. og Bøndergodset 22 Tdr. Ager og Engs Hartkorn, i alt 97 Tdr. 4 Skpr. Desuden ejer Stamhuset 500 Rdlr. i Bankaktier og 97,138 Rdlr. i Fideikommisskapitaler.

DIS-Danmark

1 0 8 6 2 3